

НАРОДНЕ ЗДОРОВ'Я

Часопис засновано у січні 1912 року і відроджено у січні 1990 року

14 квітня 2010 року

№ 4 (253) КВІТЕНЬ 2010 року

Зі святом Воскресіння Христового!

Шановні медики, дорогі колеги!

З нагоди світлого Великодня прийміть
найщиріші вітання і побажання Божого
благословення, здоров'я, щастя, миру,
наснаги, любові та непохитної віри
у кращий завтрашній день!

Христос Воскрес!

● *Вісті УЛТ у Львові*

З ЛЕКЦІЯМИ – ДО ЛІКАРІВ У ДРОГОБИЧ

Продовжено реалізацію "Програми з безперервної професійної освіти лікарів та провізорів Львівщини"

Ця "Програма..." є спільним проектом Головного управління охорони здоров'я Львівської облдержадміністрації, Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького та Українського лікарського товариства у Львові, який присвячений 100-річчю УЛТ (див. "НЗ" №3 за 2010 р.). У рамках виконання "Програми..." в різних районних центрах та містах Львівщини проводяться виїзні науково-практичні конференції, учасники яких отримують сертифікати.

Чергова конференція відбулася 25 березня 2010 року в місті Дрогобичі Львівської області, на базі Дрогобицького районного територіального медичного об'єднання. В актовій залі зібралися близько 50 лікарів, а також студенти Дрогобицького медичного училища.

Присутніх привітав головний лікар об'єднання д-р Валерій Паламарчук. Заступник з лікувальної роботи д-р Леонід Іванчук розповів про роботу цієї медичної установи. Дрогобицьке районне територіальне медичне об'єднання (ДРТМО), створене рішенням Дро-

гобицької районної ради від 17 травня 1991 р., почало функціонувати з 2 січня 1992 року. Це рішення було прийняте у зв'язку зі слабкою матеріально-технічною базою медичних закладів району, вкрай недостатнім державним фінансуванням охорони здоров'я, низькою захищеністю медпрацівників як у наданні висококваліфікованої медичної допомоги, так і в особистому професійному зростанні. До складу ДРТМО входять 46 фельдшерсько-акушерських пунктів, 11 сільських лікарських амбулаторій, 3 дільничні лікарні, Підбузька районна та Меденицька міська лікарні. На базі Дрогобицької районної лікарні №5, на яку покладено функції центральної поліклініки Дрогобицького району, створено медико-санітарну частину.

Голова УЛТ у Львові доц. Андрій Базилевич коротко розповів про суть "Програми з безперервної освіти лікарів та провізорів Львівщини" та участь Українського лікарського товариства у Львові в її реалізації.

(Закінчення на с. 2)

У номері читайте:

2-3 – Філія європейської клініки у районному центрі

4-6 – Лікар-патріот Степан Зошук – український Швейцер

6-7 – Спогади про отця Василя Боянівського

ДО 100-РІЧЧЯ УЛТ

У рамках святкування 100-річчя Українського лікарського товариства 30 вересня – 3 жовтня 2010 року у Львові відбудеться XIII конгрес Світової федерації Українських лікарських товариств. Пропозиції щодо відзначення 100-річчя УЛТ та проведення конгресу просимо надсилати на адресу УЛТ у Львові: 79010, вул. Кармелюка, 3; тел. (факс): (032) 276-97-98; електронна пошта: uprava@ult.lviv.ua, а також на сайт УЛТ: www.ult.lviv.ua.

Управа УЛТ у Львові.

(Закінчення. Початок на с. 1)

Асистент кафедри клінічної фармації, фармакотерапії та медичної стандартизації ЛНМУ **Андрій Федущак** прочитав лекцію "Нормативні документи, необхідні для колективного функціонування системи стандартизації охорони здоров'я в Україні". Професор кафедри онкології та радіології **Володимир Савран** подав дуже цікавий виклад актуальної проблеми раннього виявлення раку грудної залози. Обидві лекції викликали велике зацікавлення і багато запитань у слухачів.

Під час засідання відбулася презентація діяльності УЛТ у Львові. Доцент **А.Базилевич** виступив із доповіддю "Від громадської позиції лікарів – до лікарського самоврядування". У презен-

тації взяли участь заступник голови УЛТ у Львові доц. **Анна Гаврилюк**, голова кваліфікаційно-кадрової комісії д-р **Любов Ней-Гоцко**, голова комісії юридичного та соціального захисту д-р **Олег Іванців**. Вони розповіли про основні напрямки діяльності громадської організації лікарів та плановані заходи з нагоди відзначення 100-річного ювілею УЛТ. Ця інформація була сприйнята з великою увагою, присутні у залі ставили запитання, виступали з пропозиціями. Це дає нам підстави сподіватися, що в майбутньому Дрогобиччина стане справжнім оплотом у реалізації ідей УЛТ на Львівщині.

На засіданні Головної управи УЛТ у Львові **30 березня 2010 року** було прийнято рішення донести інформацію про "Програму..." до всіх головних лі-

карів центральних районних лікарень Львівської області. 31 березня 2010 року голова УЛТ у Львові доц. **Андрій Базилевич** виступив з цього питання на колегії Головного управління охорони здоров'я ЛЮДА. Зараз провадиться розсилка електронною поштою календарно-тематичного плану виїздів у райони з метою уточнення тематики та корекції графіка виїздів.

Дуже просимо читачів "НЗ" долучитися до реалізації "Програми з безперервної професійної освіти лікарів та провізорів Львівщини". Чекаємо Ваших пропозицій!

Анна ГАВРИЛЮК,
заступник голови УЛТ у Львові,
доцент кафедри клінічної імунології
та алергології ЛНМУ.

● Медицина ХХІ століття

У передгір'ї Карпат, на березі гірської річки, посеред мальовничої природи на межі Львівської, Івано-Франківської і Закарпатської областей та на перетині основних транспортних магістралей Західної України розташоване старовинне місто Стрий. Гостинність, уважність, працьовитість та сердечність як місцевих жителів, так і представників місцевої влади, й визначили місце розташування західноукраїнської філії Міжнародного центру нейрохірургії.

ФІЛІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КЛІНІКИ У РАЙОННОМУ ЦЕНТРІ

Клініку відкрито в приміщенні Стрийської центральної районної лікарні, зведеної німецькими будівельниками із врахуванням європейських вимог до лікарняних будівель. Слід відзначити, що розташування клініки поза мегаполісами відповідає світовій практиці, оскільки при цьому враховується спрощення досяжності клініки пацієнтами і скорочення витрат на її утримання, завдяки чому досягається зниження вартості медичних послуг.

Однією з особливостей функціонування клініки Міжнародного центру нейрохірургії було створення умов, максимально наближених до тих, що і-

снують у західноєвропейських клініках. Це дає можливість плідно співпрацювати задля освоєння нових технологій як за кордоном, так і в Україні. У нас дотепер не існувало чіткого єдиного стандарту щодо організації нейрохірургічної служби в регіонах. Тому допомога хворим навіть із залученням столичних нейрохірургів, як правило, закінчувалася консультаціями і транспортуванням хворих до столиці через брак умов для надання високоспеціалізованої допомоги на місцях.

У Міжнародному центрі нейрохірургії надають допомогу хворим з такими важкими нейрохірургічними за-

хворюваннями, як пухлини і травми головного та спинного мозку, водянка головного мозку, різноманітними захворюваннями хребта, в т.ч. його деформаціями. Завдяки директору клініки – відомому спеціалістові в своїй галузі доктору **Ігорю Петровичу Курілю** клініку обладнана новітньою німецькою медичною технікою. Періодично консультиє хворих у клініці та бере участь у їх лікуванні світило британської нейрохірургії професор **Генрі Марш**. Ще у 1992 році після кількомісячного стажування у клініці професора д-р Ігор Курілюць вирішив створити центр спінальної хірургії в Україні. До слова, професор

У Міжнародному центрі нейрохірургії надають допомогу хворим з такою патологією:

- **захворювання головного мозку:** пухлини головного мозку, гідроцефалія, аномалії розвитку головного мозку;
- **захворювання хребта та спинного мозку:** пухлини хребта та спинного мозку, викривлення хребта, сколіоз, кіфоз, грижі міжхребцевих дисків, дегенеративні захворювання хребта, стеноз каналу хребта, спондилостез, аномалії розвитку хребта, травми хребта і спинного мозку;
- **захворювання периферичної нервової системи:** невралгія трійчастого нерва, синдром карпального каналу, синдром каналу Гійона, ульнарний синдром.

Західноукраїнська філія: м. Стрий, вул. О. Басараб, 15, Стрийська ЦРЛ.
Запис на консультацію: **067-89-10000**. Деталі: www.neurosurgery.com.ua.

Генрі Марш неодноразово підкреслював, що свого часу Ігор Курілець, незважаючи на те, що йому створювали величезні труднощі для роботи, не залишив України, хоча мав багато запрошень з відомих зарубіжних клінік. Завдяки його ініціативі українська нейрохірургія подолала 30-40-річне відставання, а Центр став гідним конкурентом для багатьох зарубіжних клінік.

Говорить керівник клініки – відомий нейрохірург, член Асоціації нейрохірургів Великобританії, кандидат медичних наук д-р **Ігор Курілець**:

– З відкриттям клініки у Стрию реалізовано ідею створення регіональної нейрохірургічної філії, котра нічим не поступається столичній клініці Міжнародного центру нейрохірургії. Консуль-

тують та оперують наших пацієнтів найкращі столичні спеціалісти в галузі нейрохірургії, ортопедії, травматології. У складних випадках здійснюється додаткова консультація хворих через мережу Інтернет спеціалістами з Києва та Лондона (Великобританія). Обладнання та інструментарій західноукраїнської філії, а також умови для хворих повністю відповідають високим стандартам європейської медицини. Розташування клініки у курортній місцевості не тільки додає здоров'я охочим отримати допомогу, але й робить її доступною для населення через нижчий рівень цін та відсутність транспортних витрат, що виникають при поїзді за сотні кілометрів до столиці чи за кордон. Консультацію наших спеціалістів можна отримати

також у консультативних пунктах філії, що працюють у Львові та Івано-Франківську.

Високотехнологічна інтенсифікована прозахідна нейрохірургічна клініка в Стрию – прообраз майбутньої медицини в Україні, коли буде забуто про гігантоманію, дефіцит, марнотратство, занедбаність, технологічну недосконалість, хабарництво, а також про існування вічно відсталого української глибинки.

З. МАСНИЙ.

Р.С. Цими днями д-р Ігор Курілець разом з професором Генрі Маршем удостоєні Європейської золотої медалі за гуманізм та прогрес у медицині. Вітасмо!

● **Многая літа!**

Вісімдесят років тому в селі Киданів, що на Тернопільщині, у родині селянина Анатолія Монастирського народився син Володимир. У 13 років він став напівсиротою – померла мати, а коли йому виповнилося 17 років і він уже був студентом першого курсу медичного інституту, комуністичний режим звинуватив батька в націоналізмі й запроторив його на 10 років до мордовських таборів. Залишившись без батьківської підтримки, Володимир був змушений у боротьбі за виживання гартувати свою волю до життя і перемоги. Навчання в інституті він не залишив, а пройшов, як мовиться, через терни до значних висот – став видатним ученим.

Після закінчення у 1953 році Львівського медичного інституту Володимир Анатолійович майже 10 років працював практичним лікарем – спочатку в сільській, а потім у районній та обласній лікарнях. З 1962 року – на науковій роботі у Львівському НДІ гематології та переливання крові (нині ДП "Інститут патології крові та трансфузійної медицини АМН України"), де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до доктора медичних наук, професора, керівника науково-дослідної лабораторії коагулології. Впродовж 1972-1975 років він працював керівником Центральної науково-дослідної лабораторії Львівського медичного інституту. Після виходу на пенсію у 1994 році ще близько десяти років був науковим консультантом цієї лабораторії. Кандидатську дисертацію захистив у 1967-му, а докторську – в 1973 році.

Професор Володимир Анатолійович Монастирський – талановитий вчений, який зробив вагомий внесок у скарбницю вітчизняної та світової науки.

17 квітня 2010 року виповнюється 80 років від дня народження і 57 років трудової діяльності видатного вченого-коагулолога, доктора медичних наук, професора Володимира Анатолійовича Монастирського.

ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ

3 нагоди 80-ліття професора Володимира Монастирського

Він є автором:

- відкриття тромбін-плазмінової системи (ТПС) – п'ятої основної регуляторної системи організму, нарівні з генною, імунною, ендокринною та нервовою системами;
- відкриття біологічної ролі ТПС, яка полягає у здійсненні двох фундаментальних протилежних внутрішньо суперечливих фізіологічних процесів – біологічної коагуляції (цито-гісто-гемокоагуляції) і біологічної регенерації (цито-гісто-геморегенерації), за допомогою яких ця складна ферментна система здійснює багато різних життєво важливих функцій регуляторного характеру, зокрема, здійснює віковий розвиток, включно з прикінцевим його етапом – фізіологічним старінням організму;
- відкриття нового виду дистрофії – коагуляційної та п'яти її основних різновидів: простої коагуляційної, запально-коагуляційної, імунно-коагуляційної, вікової генетично детермінованої коагуляційної дистрофії (фізіологічне старіння організму) та коагуляційно-протеолітичної дистрофії;

- коагуляційно-гіпотрофічної теорії патогенезу дегенеративно-дистрофічних пошкоджень органів при різних захворюваннях;

- найбільш обґрунтованих на сьогодні геронтологічних теорій – коагуляційно-регенераційної теорії вікового розвитку, коагуляційно-гіпотрофічної теорії фізіологічного старіння організму та регенераційно-нормотрофічної теорії його омолодження;

- способів омолодження організму, високу ефективність яких доведено в експерименті на тваринах (у співавторстві з Я.І.Алексєвичем одержав два патенти України на винаходи);

- нової науки – біологічної коагулології, що вивчає два здійснювані тромбін-плазміновою системою процеси – біологічну коагуляцію і біологічну регенерацію, а також фізіологічну, патогенетичну і саногенетичну роль цієї складної ферментної системи.

(Закінчення на с. 8)

Степан Зоżук народився 9 серпня 1909 року у Кракові в українській сім'ї. Батько був поштовим урядником, раніше служив старшиною в австрійській армії. Після розпаду Австро-Угорської монархії батьки повернулися в рідні краї, оселилися в Коломиї. Степан спочатку навчався в народній школі, опісля – у Коломийській українській гімназії, яку закінчив 1928 року. З 1931 року він та його брат Іван були у складі дружини копаного м'яча (футболу) "Сокіл", брали участь у роботі Українського спортивного союзу в Коломиї.

Упродовж 1931-1933 років Степан навчався у Вищій школі будови машин. Проте його вабили спорт і медицина. Оскільки до Львівського університету в той час українцям було майже неможливо вступити через обмеження, запроваджені польською владою, Степан виїхав до Познані, де менше проявлявся польський шовінізм. Там йому вдалося вступити на медичний факультет університету.

Як згадували про Степана Зоżука його товариші, він був дуже працьовитим і старанним студентом. Намагаючись забезпечити себе матеріально, влітку працював у Анатомічному музеї Познанського університету. Завдяки здібностям до рисунку, допомагав професорові С.Ружицькому в облаштуванні музею, був також демонстратором з анатомії. Одночасно він студіював спортивну медицину в Академії фізичного виховання.

Як один із найактивніших студентів-медиків, Степан Зоżук брав участь у роботі Української студентської громади імені М. Міхновського, був членом її управи. За його ініціативи засновано

Минуло 100 років від народження надзвичайно цікавої людини – українського лікаря, доктора медицини Степана Зоżука. Він був спортивним лікарем, науковцем і хірургом в Європі, країнах Азії та Африки, громадським діячем, публіцистом. У поданій нижче статті професора Ярослава Ганіткевича та д-ра Павла Пундія розповідається про цю непересічну постать.

УКРАЇНСЬКИЙ ШВЕЙЦЕР

З нагоди 100-ліття відомого у світі українського лікаря-патріота Степана Зоżука

т. зв. "Медичну ланку", яка організувала зустрічі та дискусії на медичну тематику, велику увагу приділяла розробці української медичної термінології. Пізніше він усе життя займався українським медичним назовництвом, опублікував у "Лікарському віснику" (1969) статтю "До справи укладання українського медичного словника".

Елітою громади була корпорація "Чорноморе", яка мала націоналістичну орієнтацію. У її проводі були Степан Зоżук, Мирон Зарицький, Павло Тарашук. При Громаді існував також мішаний хор, який виступав на різних імпрезах, співав під час Служби Божої.

1939 року С.Зоżук закінчив медичний факультет Познанського університету та Академію фізичного виховання, отримав диплом лікаря та грамоту лікаря зі спорту. В тому ж році він одружився з лікаркою Іриною Прісневською, яка походила з Волині. Вона також закінчила Познанський університет, спеціалізувалася в акушерстві. У 1941 році в них народилася донька Одарка-Світлана, в 1945 році – син Аскольд.

Розпочавши в Познані приватну практику, С. Зоżук зайнявся активною діяльністю в українській громаді, входив до Українського національного об'єднання (УНО). Він заложив і провадив "шкілку" УНО, яка охоплювала молодь Познані та околиць, виступав ініціатором і режисером багатьох заходів, керував спортивно-виховною роботою філії УНО в Познані. За таку активну громадську діяльність С.Зоżука переслідувала польська влада, кілька разів його заарештовували, але за браком доказів відпустили.

Після нападу Німеччини на СРСР у 1941 році д-ра С. Зоżука як активного українського громадського діяча почала переслідувати німецька влада. Одного разу він мав бути заарештований гестапо, але, на щастя, його не було тоді в Познані. Сім'я Зоżуків переїхала до Відня, де менше відчувалися небезпеки і труднощі Другої світової війни.

У 1941 р. Степан Зоżук був одним із керівників вишкільного табору Дру-

жини українських націоналістів (ДУН) у замку Завберсдорф поблизу Відня. З 1941 по 1951 рр. він працював асистентом-хірургом II-ї хірургічної клініки Віденського університету, яку очолював професор др. В.Денк. Тут він став спеціалістом у всіх напрямках хірургії – добре оволодів малою та ургентною хірургією, методами хірургічної діагностики, успішно проводив великі операції на внутрішніх органах, кінцівках, урологічні операції. Великого значення він вже тоді надавав здоровому харчуванню, за допомогою якого йому часто вдавалося поліпшити стан хворих. Відзначали чуйне ставлення лікаря-хірурга до хворих, його відданість пацієнтам, жертвність у наданні допомоги.

Згодом д-р С. Зоżук отримав ступінь клінічного асистента (1945), диплом доктора медицини (1948), сертифікат про спеціалізацію в загальній хірургії та урології. Пізніше (1951-1953) він працював начальним хірургом у французькому військовому шпиталі в м. Фельдкірх (Австрія).

Згодом розпочалась окрема сторінка в житті д-ра Степана Зоżука. Він виїхав з Австрії та більше, ніж 25 років, працював у Сирії, Ефіопії та Кенії.

З 1956 року він два роки був хірургом у лікарні "Аль Каліме" в Алеппо (Халеб, Сирія), зустрічався з президентом Сирії Шукрі Куботлі. У 1959 році д-ра С.Зоżука запросили начальним хірургом до лікарні Аль-Аглі в Алеппо. Він брав участь у з'їзді лікарів арабських країн (Багдад, 1962). Любив мандрувати, відвідав Ірак і Йорданію (1963), давні святині, церкви, мошея – будівлі, де зберігаються мощі рідних Магомета.

У 1965 році С.Зоżук переїхав до Ефіопії, де провів 16 років. Він працював в Аддіс-Абебі начальним хірургом у лікарні Прибичних військових з'єднань імператора Хайлі Селасі I, часто зустрічався з імператором, консультував його та його сім'ю. Збереглася світлина д-ра С.Зоżука та його доньки Одарки-Світлани з прирученим левом імператора (див. фото на с. 5).

Він багато подорожував, відвідував озера Лянган, Шалле, Ваончі, спостерігав за життям різних африканських племен. У 1970 році С. Зошук зустрічав в Ефіопії альпіністів з Австрії, брав участь у їхньому поході в гори Сімєн з найвищим шпилем Рас Дашен (4620 м). Відзначав, що рослинна їжа допомогла йому краще переносити труднощі підкорення вершин, ніж традиційне харчування у молодших учасників експедиції. С.Зошук харчувався, як римський воїн, споживав зерна вівса або пшениці, цибулю, часник, сушені оливки, тамаринду, садовину і воду.

Згодом (1974) С. Зошук переїхав у м. Діре-Дава на посаду директора медичної служби та хірурга шпиталю Французько-Ефіопського товариства будови залізничного сполучення Аддіс-Абеба – Джібуті. Під час війни із Сомалі (1975-1977) він був головним хірургом шпиталю 3-ї армії Ефіопії. Опісля він – директор осередку-лікарні для хворих на проказу у Гамбо.

З 1979 року С.Зошук працював у Кенії хірургом шпиталю отців Камілянів у м. Табака, а пізніше (1980) – хірургом "літаючих лікарів" (Flying Doctor Service) у Найробі. Керівники шпиталю католицької місії в Лоліондо відзначали його високу кваліфікацію, блискучу хірургічну техніку.

За роки праці в Австрії, Азії та Африці д-р Степан Зошук заявив про себе як здібний науковець, опублікував низку статей з проблем хірургії, спортивної медицини українською, німецькою, англійською та французькою мовами. Протягом 1951-1981 років він опублікував праці: "Про етіологію і терапію пухлин сечового міхура (Krebsarzt, 1965), "Про локальне лікування хронічного остеомієліту" (Klinische Medicine, 1955), "Про псевдоартроз Джамбе" (Arab. Med. Journal, 1961), "Чи є проказа інфекційною хворобою?" (Aerzte Zeitung, 1979),

"До причин передчасної смерті Т.Шевченка" (Лікарський вісник, 1964), низку праць про здорове харчування тощо. Йому належить винахід ("канюля Зошука") для лікування остеомієліту. Він багато уваги приділяв ортопедичним операціям з відновлення функції деформованих кінцівок.

Степан Зошук листувався з Архимандритом Любомиром Гузаром. Двічі (1979, 1983) його викликали до Риму для лікування патріарха Йосифа Сліпого. Він переклав з латинської мови промову Митрополита Кир Йосифа Сліпого на II Ватиканському соборі в жовтні 1963 року.

Коли Степанові Зошуку виповнилося 70 років, він повернувся до Австрії, де знаходилася його родина, зайнявся публіцистичною і журналістською діяльністю. У 1980-1983 роках на запрошення приятеля він перебував у Торонто, багато працював у бібліотеках. У цей час написав книжку "Який харч – таке здоров'я", яку надрукував 1985 року український видавець у Брукселі Омелян Коваль накладом 2 тисячі примірників (видавництво НТШ, обсяг 344 сторінки).

У передмові до цієї книжки, яка набула особливого поширення серед українців діаспори, д-р Микола Грушкевич із Клівленда говорить: "Ця книжка повинна стати дороговказом у харчуванні для кожного віку, а зокрема для молодих людей, які закладають родинні вогнища, для майбутніх матерів, які несуть відповідальність за здоров'я майбутніх поколінь". Він відзначав велику дбайливість автора у ставленні до українського медичного назовництва, співтворцем якого він став.

У своїй книжці С. Зошук переконує і пропагує харчуватися переважно овочами і фруктами, обмежити вживання м'ясних страв. У ній подано багато корисних порад, наведено аналіз харчування українського населення, козаків у походах, розглянуто причини ранньої смерті ви-

датних українців (Шевченка, Франка, Лесі Українки), пов'язані з нераціональним харчуванням. Зрештою, своїм особистим прикладом автор довів доцільність цих рекомендацій – він прожив у доброму здоров'ї 92 роки.

У книзі введено близько 100 нових українських термінів замість латинських, зокрема, "білачка" (лейкемія), "суглобиця" (артрит), "розчинник" (ензим) та ін. Книга викликала багато відгуків і дискусій в українській емігрантській пресі, звучали висловлювання, що вона "зробила революцію в харчуванні".

Степан Зошук був активним популяризатором наукових знань, насамперед у справі здорового харчування, спортивної медицини. Його перу належать понад 50 статей у науково-популярних і масових виданнях українською, німецькою та іншими мовами, його публікаціями цікавилися українці і чужинці в усьому світі.

Він виступав також як талановитий публіцист, український патріот, його статті на політичні теми друкувалися в часописах "Шлях перемоги", "Новий шлях", іншомовних виданнях. Упродовж 1935-1987 років він опублікував декілька десятків публіцистичних статей з актуальних тем українського життя. Серед них – "Українська держава", "Тип Обломова серед української суспільності", "Україна і Індія в добу Махатма Ганді", "Закулісві сили і упадок незалежності України", "Чужі мови, які сприяють, і мови, які не сприяють вивченню і розвитку рідної мови", "Уваги до книжки Степана Олеськова "Конання нації", "Звернення до української студентської громади у Лондоні", "Уваги до книжки Степана Говерлі (Івана Геля, – прим. Я. Г.) "Трані культури", "Крути – Альказар, Роман Шухевич і Люї Москардо; два геройські чини двох різних народів віч-на-віч з тим самим ворогом", "Лис Микита в лаптях і Хакли", "Вовки в овечих шкурах – московські дисиденти", "Звернення до СКВУ", "Нео-марксизм – Нова Ліва".

В останній статті він з боєм у серці пише про наскрізь руйніницькі тенденції молоді: "цілковите зірвання" з батьками, з їх національністю, віровизнанням, звичаями і обрядами, заперечення своєї національності, свідоме не вживання української мови між собою, хоч багато їх цю мову знають. Далі він пише, що "розпуста, каварняна "ідеологія", простацтво і відщепенство є змістом для них"! Наскільки актуальні ці проблеми тепер у нашій державі!

(Закінчення на с. 6)

Степан Зошук та його донька Одарка з прирученим левом Хайлі Селасі за кличкою "Мокріє" ("Вірний")

(Закінчення. Початок на с. 4-5)

Лікар-патріот С. Зошук різко засуджував голодомор в Україні, спланований московським комуністичним режимом. Він опублікував статтю "Україна – Індія: на хвилях часу" (1984), в якій порівнює колонізацію Індії Британською імперією та поневолення України Російською імперією, голод в Індії з голодом в Україні 1932-1933 рр., боротьбу Магатма Ганді та його вбивство з боротьбою С. Петлюри, Є. Коновальця, С.Бандери і вбивством їх московськими агентами. Наголошує на намаганнях советської імперії поділити українську націю за різними ознаками, посягти розбрат і ворожнечу, використати 12 мільйонів росіян та представників інших націй, переселених в Україну, всіма засобами знищити осередки національної свідомості, головню шляхом денационалізації, асиміляції тощо. Фальшується історія України. "Протидіяти тим зазігям російської імперії – це завдання кожної українки та українця!" – закінчує статтю С. Зошук.

Він виступав із доповідями на конгресах Світової федерації Українських лікарських товариств (СФУЛТ) у Мюнхені (1970), Відні (1988). У липні 1988 року Президент СФУЛТ Ахіль Хрептовський

відзначив Почесною грамотою д-ра Степана Зошука як "визначного хірурга, науковця, громадського діяча, журналіста, письменника та спортсмена за його безупинну працю для народу, культури, науки та професії". Його характеризували як знаменитого знавця українського медичного назовництва, людину, яка з посвятою працює для національної ідеї.

Д-р Степан Зошук відзначався як високою відданістю лікарській професії, так і своєю ерудицією, широким світоглядом, знанням мов. Окрім латинської та європейських мов – польської, німецької, англійської, французької, він за своїх також мови країн Азії та Африки – арабську, африкаанс, суахілі, анхорську, мови деяких племен. Мав широке коло зацікавлень, знав історію України і країн, де працював, археологію, географію, релігійне життя, етнографію, культуру та звичаї різних народів, багато займався фотографією.

Останні роки свого життя Степан Зошук провів у містечку Фельдкірх. Там на 92-му році життя він помер 12 квітня 2002 року, похований 24 квітня на цвинтарі Герстгоф у Відні.

Український лікар Степан Зошук чверть століття своєї подвижницької праці провів у важких для європейця

кліматичних і побутових умовах Азії та Африки, лікуючи тубільців, працюючи деякий час в лепрозорії. Чи не нагадає його діяльність, до певної міри, лікарську допомогу в Габоні Альберта Швейцера, який відмовився від долі процвітаючого європейця і присвятив себе лікуванню африканців, але, на відміну від С.Зошука, став широко відомим у всьому світі, отримав у 1952 році Нобелівську премію?

Життя і діяльність Степана Зошука, його наукові й науково-популярні праці, якими цікавилися українці та чужинці, залишалися невідомими і забороненими в УРСР, не кажучи вже про публіцистичні статті, написані в дусі української ідеї. Лише 1994 року з'явилася коротка інформація про нього у книзі Павла Пундія "Українські лікарі" (Чикаго, США).

Наведена стаття, яка далеко не вичерпує порушену тему, має за мету привернути увагу українських лікарів і науковців, істориків і публіцистів до цікавої, духовно багатой постаті нашого "українського Швейцера", лікаря-патріота Степана Зошука.

Ярослав ГАНІТКЕВИЧ,
професор (Львів);

Павло ПУНДІЙ
(Чикаго, США).

● До 100-ліття УЛТ у Львові: Новітня історія. Постаті

З часу відродження УЛТ у Львові кожні збори товариства розпочинались щирою молитвою, згідно з прадавньою нашою національною традицією саме так починати кожну важливу справу. Провадив цю молитву отець Василь Боянівський – член УЛТ, лікар, науковець, доцент Львівського медичного інституту і водночас – священик УГКЦ. На жаль, декілька років тому він відійшов у вічність і також, на жаль, занепала в УЛТ згадана традиція.

"НЗ" подає уривки зі спогадів про отця Василя Боянівського нашої землячки д-ра Марії Кивелюк, яка сьогодні живе в Італії.

ВІН НАС МОЛИТВОЮ БЛАГОСЛОВИВ

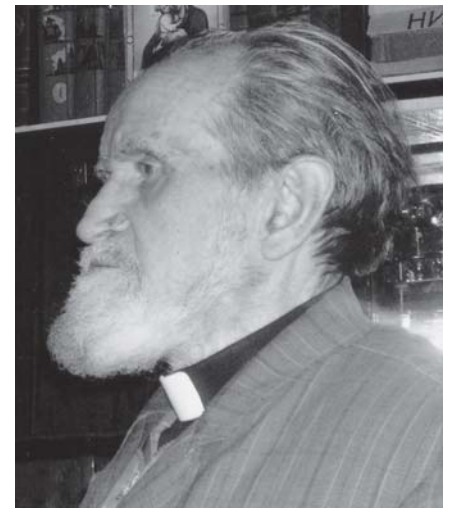
Спогади про Василя Боянівського

Це спогади про мого Товариша, Друга. В 50-х роках ми разом з Василем Боянівським навчалися на медичному факультеті у Львівському медичному інституті, а в подальшому житті не раз зустрічалися, ділились пережитим.

Вперше ми побачились у 1947 році. Я йшла зі своїми однокласницями по вулиці Пекарській, а назустріч нам – група хлопців. Один із них – невисокий,

чорнявий – привітався з моєю приятелькою. Згодом я запитала її, хто це такий, і довідалась, що це хлопець з її села, який також, як і я, цього року поступатиме в медичний інститут.

Наступного разу ми зустрілись вже як студенти-медики і навчалися в одній групі. Це були нелегкі часи, коли не існувало жодної впевненості ні в наступному дні, ні в найближчій годині. Досить часто зникали люди, в т. ч. і наші

однокурсники. Між собою ми ніколи не розпитували один одного про особисте, бо "чим менше знаєш, тим краще". Але чомусь до деякого відчувалась якась довіра, майже на рівні інтуїції. У ті часи і багато років після закінчення інституту я теж нічого не знала про життя Василя Боянівського. І лише за декілька місяців до своєї смерті (а сталося це 10 квітня 2006 року) Василь якось розповів мені про себе і своє життя...

Згадую окремі епізоди з тих наших студентських років...

Запам'яталось мені, як одного разу я сиділа на заняттях поруч з Василем і помітила, що він щось пише на картці. Виявилось, що він копіює почерки і підписи, причому досить вдало. Розповів мені, що він часом підробляв підписи викладачів, зокрема, професора Любомудрова – завідувача кафедри анатомії, постраху студентів. Якось Василь поставив у заліковій книжці оцінку і підпис професора одному студенту, який загалом добре вчився, але ніяк не міг скласти екзамена в професора Любомудрова. У деканаті за цим студентом рахувалась "хвіст", але він показав залікову книжку і пояснив, що складав іспит останнім, вже був пізній час, і вочевидь, професор забув внести його до списку. Коли звернулися до Любомудрова, він подивився у заліковку і сказав: "Да-с-с, подпись и отметка писаны мной, но как я мог забыть поставить в список – не пойму! По-видимому, очень устал". Василь просив не розповідати про це нікому, бо він зробив це у винятковому випадку, а так товариші йому спокою не дадуть.

Загальна думка моїх однокурсниць про Василя була такою: розумний, ввічливий, дотепний, влучним словом вмів розрядити обстановку. Якби ж то всі хлопці були такими ж, як він!

Василь займався на кафедрі анатомії в студентському науковому гуртку. Мені запам'ятався його виступ на науковій конференції, поряд із доповідями викладачів-науковців. Він досліджував варіанти розміщення слухового нерва у скроневої кістці. Опісля розповідав нам, однокурсникам, що, готуючи доповідь, зробив близько 30 розтинів на трупах.

Одного разу перед заняттями я віддала одному студентові тонометр мого батька, щоб усунув у ньому якісь неполадки, з якими сама не вміла впоратися. Під час перерви, коли всі вийшли з аудиторії і я залишилась сама, туди поспіхом зайшов Василь, узяв із сумки того студента мій тонометр, віддав його мені зі словами: "Бери, мовчи і нічого не питай!" та вийшов з тією сумкою. А вже після занять ми дізнались, що цього хлопця заарештували. З нами він вже не вчився і про його подальшу долю ми нічого не знали. Так із нашої групи забрали ще декількох хлопців. Цей тонометр я зберегла, як пам'ять про мого репресованого батька, тепер віддала його в музей історії медицини Галичини імені М. Панчишина.

Пострахом для всіх студентів були курсові збори, явка на які була обов'яз-

ковою. На них розглядали справи студентів, які написала неправдиві факти зі своєї біографії або ж не признались про репресованих членів сім'ї чи про батьків-священиків. Таких осіб після "обговорення" і тисячі перехресних запитань "за рішенням більшості студентів" виключали з інституту. Я декілька разів була на таких зборах. Але якось на третьому курсі хтось із хлопців (гадаю, що це був саме Василь Боянівський) попередив мене, щоб я "захворіла" на декілька днів перед зборами і після них. Таким чином я уникнула долі бути "розгляданою" на зборах з усіма неприємними наслідками.

У такій ситуації ми ходили досить пригніченими, і якось навіть Василь сказав мені, що він не бачить майбутнього. На це я відповіла, що ми повинні витримати, вижити, закінчити інститут і так виховати своїх дітей, щоб вони знали про все та зробили те, що ми зараз зробити не можемо. Василь подумав і зауважив: "Мабуть, ти маєш рацію".

Це був єдиний раз, коли я побачили його розгубленим, бо саме він завжди намагався всіх підтримати, додати відваги. При розподілі на роботу після закінчення інституту Василь теж допоміг мені так оформити документи і звернення до Міністерства, що я залишилась працювати у Львівській області.

Після закінчення інституту ми багато років не бачилися. Аж якось під час зустрічі Василь розповів мені, що працює асистентом на кафедрі анатомії. Веде переважно групи іноземних студентів і, злегка усміхаючись, додав: "А такі групи довіряють, здебільшого, найкращим викладачам". Виявилось, що Василь із сім'єю жили в напівпідвальних приміщеннях на території інституту, під теоретичними корпусами.

Любив свою роботу, любив працю викладача, любив студентів, а ті взаємно тепло ставилися до нього. Знаю то, бо працювала на швидкій допомозі, зустрічалася з багатьма людьми і чула не одно про не одного.

Великою радістю для Василя Боянівського було народження після двох дочок ще й сина. Другою радістю було отримання в інституті помешкання на вулиці Некрасова, яке хоч і потребувало чимало праці та коштів, проте врешті можна було спокійніше зітхнути в нормальній домашній обстановці. На труднощі мені не скаржився, лише спокійно їх перераховував. Дружина, пані Люба, допомагала йому.

Був період, коли по телефону неможливо було з ним сконтактуватися,

його домашні завжди казали, що він буде вдома тільки пізно ввечері. Коли ж мені вдалося запитати його, де він пропадає вечорами, то відбувся легким жартом. І лише через роки я довідалася, що він ходив до підпільної семінарії і вчився на священика.

Активно включився в церковну та громадську діяльність. Коли відбувалася якась подія в житті нашої Греко-Католицької Церкви, як правило, в телерепортажах і фотографіях у газетах було видно і отця Боянівського. Він розповідав, як їздив на святкування Брестської унії у Ватикан, служив там літургію в церкві Сергія і Вахха, яку колись відвідували наші козаки, приїжджаючи до Рима. Розповідав про відвідання монастиря Святого Клементія, в якому свого часу була приготована келія для Юрася Хмельниченка (сина Богдана Хмельницького). Він багато їздив по світу в церковних справах, рідні бачили його рідко, а здоров'я у нього було не дуже добре.

В останні роки отець Василь працював помічником єпископа Юліана Вороновського у Трускавці. В часі візиту папи Івана Павла II отець Василь співслужив із ним (вже вдруге, вперше – у Римі).

Василь Боянівський був готовий завжди і всюди прийти на допомогу – і як священик, і як лікар. Так було і у мене, коли померла моя мати, коли довго важко хворів та помер мій чоловік. Наприкінці липня 2005 року я запросила його прийти, поговорити зі мною, бо збиралась їхати в Італію до моєї наймолодшої дочки, яка жила там. І лише тоді Василь розповів мені про свої зв'язки з національним підпіллям в 40-50-х роках, про те, що його заарештовували ще у школі, але він стійко тримався і від усіх обвинувачень відмовлявся. Якось він почув, як слідчий сказав: "Я чувствую, що он связан с бандитами", тож зрозумів, що той достеменно нічого не знає, і почав ще впевненіше все заперечувати. Однак, відбув два роки ув'язнення.

Це була наша остання зустріч. Я з острахом побачила, що він дуже погано виглядає. З Італії я йому телефонувала, вітала з іменинами та рідзвяними святами. А потім довідалася, що отець Василь відійшов у вічність.

Таким був і назавжди зостався у пам'яті всіх, хто його знав, лікар, священик, український патріот і чудова людина Василь Боянівський.

Марія КИВЕЛЮК,
лікар.

Італія.

ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ

(Закінчення. Початок на с. 3)

Результати досліджень професора В.А. Монастирського опубліковані на сторінках численних наукових видань, він є автором двох монографій, двох офіційно зареєстрованих відкриттів, семи авторських свідоцтв та двох патентів на винаходи. Володимир Анатолійович створив свою наукову школу, за його керівництва виконано і захищено 29 кандидатських і дві докторські дисертації, зараз виконуються ще дві докторські дисертації. Серед його учнів – завідувачі кафедр, наукових відділів і лабораторій, професори та доценти кафедр навчальних закладів України.

Ювіляр і сьогодні – активний, сповнений творчих задумів вчений. Він був і залишається прикладом вірного служіння науці та своєму народові, цілком заслужено користується авторитетом і повагою колег та друзів.

Володимир ГРИНОВЕЦЬ,

доцент, голова осередку товариства української мови імені Т. Шевченка "Просвіта" ЛНМУ імені Данила Галицького.

Вітаємо!

3 нагоди 20-річчя відновлення

Наукового товариства

імені Шевченка в Україні

Президія НТШ

(голова – О.А. Купчинський)

нагородила медаллю

активного члена НТШ з Чикаго (США)

д-ра Павла ПУНДІЯ.

**Вітаємо нашого шановного колегу,
друга і добродія з цією нагородою!**

● Вісті НТШ

● Д-р Павло Пундій (Чикаго, США) подарував колегам з України великий архів для увіковічнення діяльності лікарів Галичини. Архівні експонати (часописи, рукописи, книги) зберігаються у бібліотеці НТШ та музеї історії медицини Галичини імені Мар'яна Панчишина у Львові.

● Обласна наукова медична бібліотека м. Кіровограда звернулася до НТШ з проханням поповнити її книжкові полиці новими виданнями. Члени НТШ та УЛТ професори **Борис Білинський, Олександр Кіцера, Леся Матешук-Вацеба, Ярема Томашевський,** доценти **Анна Рудницька, Зиновія Служинська** охоче подарували свої книжки медикам з Кіровограда.

Нещодавно на адресу голови Лікарської комісії НТШ у Львові **З.О. Служинської** надійшов лист-подяка від директора Кіровоградської обласної наукової медичної бібліотеки В.М.Новосад, в якому говориться: "Кіровоградська обласна наукова медична бібліотека висловлює щире подяку за одержані в дарунок книги. Високо цінуємо Ваш внесок – він поповнить наш документальний фонд".

Наш кор.

● У вінок нашої пам'яті

ВІДБУДУТЬСЯ МЕМОРІАЛЬНІ КОНФЕРЕНЦІЇ

3 нагоди 50-ліття Юрія Гаврилюка

У цьому році голові Українського лікарського товариства у Львові в 1997-2000 роках, доктору медичних наук **Юрію Йосиповичу Гаврилюку** виповнилося би 50 років. З цієї нагоди планується проведення у Львові **1-2 червня 2010 року** науково-практичної конференції "Актуальні питання імуногенетичних досліджень репродуктивних втрат" за участю провідних імунологів і генетиків України та ближнього зарубіжжя.

Конференція розпочнеться 1 червня зі Служби Божої, після якої планується відвідання могили Юрія Гаврилюка на Личаківському кладовищі. О 12 год. – відкриття конференції, о 18 год. – зустріч делегатів конференції із членами Головної управи Українського лікарського товариства в домівці УЛТ у Львові, спогади про Юрія Гаврилюка. 2 червня планується засідання у конференцзалі ЛНМУ ім. Данила Галицького (наукові виступи та лекції). Конференція розрахована не лише на лікарів-імунологів і генетиків, але й на широку аудиторію практичних лікарів – сімейних лікарів, акушерів-гінекологів, урологів, сексопатологів тощо.

За довідками звертатись в домівку УЛТ у Львові за телефоном: **276-97-98** (п. Олесь Канчалаба).

3 нагоди 90-ліття Володимира Виговського

14 квітня 2010 року об 11-й годині на кафедрі внутрішньої медицини №1 ЛНМУ імені Данила Галицького відбудеться науково-практична конференція, присвячена 90-річчю від дня народження відомого українського вченого, професора, доктора медичних наук **Володимира Павловича Виговського**, а також урочисте відкриття меморіальної таблиці пам'яті вченого. До участі запрошуються всі бажаючі.

Вл. інф.

НАРОДНЕ ЗДОРОВ'Я

Реєстраційне свідоцтво
КВ № 529

Засновники і видавці:
Львівський національний
медичний університет ім. Данила
Галицького (ректор – д.ф.н.,
проф., акад. АНВО України
Борис Зіменковський)
Українське лікарське товариство
у Львові (голова –
доц. Андрій Базилевич)

**Редакція часописів "Alma Mater"
і "Народне здоров'я"**
при відділі гуманітарної освіти і
виховання (керівник відділу –
проф. Анатолій Магльований)

• Редакція зберігає за собою право скорочення і редагування тексту
• Відповідальність за достеменність інформації несе автор
• Публікації можуть містити думки, що не збігаються з позицією редакції

Передплатний індекс 30053

РЕДАКЦІЙНА РАДА:
доцент **Зеновій МАСНИЙ**
(головний редактор)

доцент **Анна ГАВРИЛЮК**

Літературний редактор –
Алла СИНИЦЯ

Адреса для кореспонденції:
**79010 Львів,
вул. Кармелюка, 3,
Управа УЛТ у Львові
тел.: (032) 276-97-98**

Інтернет-адреса УЛТ:
www.ult.lviv.ua
E mail: uprava@ult.lviv.ua

Тел./факс редакції:
(032) 275-58-75
E mail: almater@ukr.net
Замовлення № 0410

Наклад 2500

Підписано до друку 12.04.2010 р.

Віддруковано у друкарні
ЛНМУ ім. Данила Галицького